

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ  
Ruokaosasto  
Elintarviketurvallisuusyksikkö

**LUONNOS MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEKSI ERÄIDEN  
ELINTARVIKKEIDEN ALKUPERÄMAAN ILMOITTAMISESTA ANNETUN MAA- JA  
METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUKSEN 6 §:n MUUTTAMISESTA**

Suomi notifioi syyskuussa 2016 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1160/2011 (elintarviketietoasetus) 45 artiklan mukaisesti asetusehdotuksen eräiden elintarvikkeiden alkuperämaan ilmoittamisesta. Komissio hyväksyi kansallisen asetuksen määräaikaisena. Maa- ja metsätalousministeriön asetus (218/2017) oli voimassa 1.6.2017-31.5.2019. Asetuksen voimassaoloaikaa on jatkettu neljä kertaa, viimeksi 31.12.2027 asti.

Maa- ja metsätalousministeriön asetusta (218/2017) sovelletaan elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan alkuperämaan, maidon alkuperämaan sekä maitotuotteiden ja tiettyjen vastaavien valmisteiden ainesosana käytetyn maidon alkuperämaan ilmoittamiseen loppukuluttajalle tai suurtaloudelle tarkoitettujen Suomessa valmistettuja, valmiiksi pakattujen elintarvikkeiden merkinnöissä. Asetuksen mukaan alkuperämaa on ilmoitettava elintarvikkeen ainesosaluettelossa tai sen välittömässä läheisyydessä.

Säädöksen 6 § ehdotetaan muutettavaksi siten, että elintarvikkeessa, jossa ainesosana käytetyn lihan osuus on yli 15 prosenttia, lihan alkuperämaa tulee ilmoittaa ainesosaluettelon lisäksi myös pakkauksen etupuolella kirjasinkoolla, jonka elintarviketietoasetuksen liitteessä IV määritelty x-korkeus on vähintään 3 millimetriä.

**Muutoksen perustelut**

Kuluttajat ovat yhä kiinnostuneempia siitä, mistä ruoka tulee, missä ja miten se on tuotettu ja minkälaisen reitin se on kulkenut kuluttajan ruokapöytään. Suuri osa kuluttajista toivoo nykyistä kattavampia tietoja elintarvikkeiden alkuperästä. Kuluttaja tarvitsee valintojensa tueksi riittävät ja oikea-aikaiset tiedot. Selkeät tiedot elintarvikkeesta auttavat kuluttajaa tekemään terveellisiä ja kestäviä valintoja.

Suomi on vuosien ajan useissa eri yhteyksissä Euroopan Unionin toimielimissä korostanut, että elintarvikkeiden alkuperämerkintöjä koskevia vaatimuksia tulisi edelleen kehittää ja että alkuperämerkinnöistä tulisi säätää nimenomaan EU-lainsäädännössä. Harmonisoiduilla säädöksillä varmistettaisiin vaatimusten soveltaminen asianmukaisella tavalla kaikissa EU-jäsenvaltioissa. Koska alkuperämerkintöjä koskevaa EU-lainsäädäntöä ei ole kehitetty toivotulla tavalla, Suomi on pitänyt tarpeellisenä säätää kansallisesti elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan alkuperämaan sekä maitotuotteiden ainesosana käytetyn maidon alkuperämaan ilmoittamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti tammikuussa 2019 komissiolle raportin kansallisen asetuksen (MMA 218/2017) soveltamisen vaikutuksista. Keskeinen päätelmä oli, että kuluttajat ovat erittäin tyytyväisiä siihen, että elintarvikkeiden alkuperämaata koskeva tieto on aiempaa paremmin saatavissa. Liha-alan yritysten mukaan lihan kuluttajainnoissa ei tapahtunut merkittävää muutosta sen jälkeen, kun ainesosana käytetyn lihan alkuperämaan ilmoittaminen säädettiin pakolliseksi.

Euroopan komissio julkaisi toukokuussa 2020 Pellolta pöytään –strategian ja siihen liittyvän toimenpideohjelman. Strateginen keskeinen tavoite on ruokajärjestelmän ympäristöön ja ilmastoon kohdistuvan jalanjäljen pienentäminen. Kestävän ruoantuotannon varmistamiseen tähtävinä toimenpiteitä mainitaan kuluttajainformaation tarjoaminen kestävien ja terveellisten valintojen tueksi.

Yhtenä keinona komissio selvittää pakollisten alkuperämerkintöjen laajentamista tiettyihin elintarvikeryhmiin.

Komissio julkaisi elokuussa 2021 kertomuksen tuoreen lihan (sika, lammas ja vuohi, siipikarja) alkuperämerkintöjä koskevan täytäntöönpanoasetuksen (EU) 1337/2013 täytäntöönpanosta sekä vaikutuksista vaikuttavuuden, tehokkuuden, johdonmukaisuuden, merkityksellisyyden ja EU-tason lisäarvon kannalta. Kertomuksen päätelmissä todetaan, että täytäntöönpanoasetuksen tavoitteet ovat edelleen relevantteja: ymmärrettävän ja todennettavan tiedon antaminen kuluttajille lihan alkuperämaasta siten, että ei aiheuteta kohtuutonta hallinnollista taakkaa toimijoille eikä valvontaviranomaisille eikä aiheuteta häiriöitä liha-alan markkinoille. Kertomuksessa todetaan, että täytäntöönpanoasetuksen antamisen (2013) ja soveltamisen aloittamisen (2015) jälkeen kuluttajien kiinnostus elintarvikkeen alkuperämaasta on entisestään lisääntynyt. Myös yleinen keskustelu elintarvikkeiden merkinnöistä ml. alkuperämerkinnät on lisääntynyt.

Kuluttajat ovat erityisen kiinnostuneita lihan alkuperämaasta. Taloustutkimuksen syksyllä 2018 tekemän kuluttajatutkimuksen mukaan 89 % kuluttajista piti tietoa elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan alkuperämaasta erittäin tärkeänä tai tärkeänä. Yli 75 % kuluttajista myös tarkisti lihan alkuperämaan aina tai lähes aina.

Suomalaisten halu lisätä kotimaisen ruoan kulutusta on näkynyt kyselyjen tuloksissa jo muutaman vuoden ajan. Kantar TNS Agrin vuonna 2022 toteuttamassa kyselytutkimuksessa (Kantar TNS Agri: Kotimaisen ruoan kuluttajakysymykset 2022, n=1062) vastaajista 35 % oli lisännyt kotimaisen ruoan ostamista kyseisen vuoden aikana. Lisäksi reilu 40 % vastaajista aikoi lisätä kotimaisen ruoan ostamista edelleen lähitulevaisuudessa. Tärkeimmät syyt lisätä kotimaisen ruoan ostamista olivat vastaajien halu suosia suomalaista, tukea viljelijöitä ja kotimaista maataloutta sekä ajaa Suomen työllisyyden ja talouden etua. Viime aikojen muutokset ruoantuotannon kansallisessa ja globaalissa toimintaympäristössä näkyvät tutkimuksen tuloksissa. Huoltovarmuuden ja poikkeusoloihin varautumisen merkitys ihmisten ostopäätöksiin vaikuttavana tekijänä on noussut.

Suomi kannattaa elintarvikkeiden alkuperämerkintöjä koskevien vaatimusten harmonisointia EU-lainsäädännössä. Niin kauan kuin alkuperämerkintöjä koskevaa EU-lainsäädäntöä ei ole kehitetty toivotulla tavalla, pidetään tarpeellisenä säilyttää kansalliset säännökset tiettyjen elintarvikkeiden alkuperämaan merkitsemisestä ja kehittää niitä edelleen, jotta kuluttaja saa riittävät ja selkeät tiedot päätöksentekonsa tueksi.

## Ehdotettu muutos

6 § Alkuperämaan ilmoittamistapa: Voimassa olevan asetuksen mukaan 4 §:ssä tarkoitetut tiedot lihan alkuperämaasta sekä 5 §:ssä tarkoitetut tiedot maidon alkuperämaasta on ilmoitettava elintarvikkeen ainesosaluettelossa tai sen välittömässä läheisyydessä kirjasinkoolla, jonka elintarviketietoasetuksen liitteessä IV määritelty x-korkeus on vähintään 1.2 mm. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Jotta kuluttaja saisi nykyistä helpommin ja selkeämmin tiedon elintarvikkeen ainesosana käytetyn lihan alkuperämaasta, pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että elintarvikkeessa, jossa ainesosana käytetyn lihan osuus on yli 15 prosenttia, lihan alkuperämaa olisi ilmoitettava ainesosaluettelon lisäksi myös pakkauksen etupuolella. Pykälän 2 momentissa säädetään, että 1 momentissa säädetyn lisäksi elintarvikkeessa, jossa ainesosana käytetyn lihan osuus on yli 15 prosenttia, asetuksen 4 §:ssä tarkoitetut tiedot lihan alkuperämaasta on ilmoitettava pakkauksen pääasiallisessa nähtävissä olevassa kentässä kirjasinkoolla, jonka elintarviketietoasetuksen liitteessä IV määritelty x-korkeus on vähintään 3 millimetriä. Alkuperämaata koskevat tiedot on esitettävä myös muutoin helposti havaittavalla ja selkeällä tavalla. Elintarviketietoasetuksen 13 artiklan 1 kohdassa säädetään, että pakolliset elintarviketiedot on merkittävä elintarvikkeen pakkaukseen näkyvään kohtaan helposti havaittavalla, luettavalla ja tarvittaessa

pysyvällä tavalla, tietoja ei saa millään tavalla peittää eikä niiden huomioarvoa saa vähentää kirjallisella tai kuvallisella ilmaisulla eikä muulla vastaavalla tavalla. Pakkauksen pääasiallinen nähtävissä oleva kenttä on määritelty elintarviketietoasetuksen 2 artiklan 2 kohdan 1 alakohdassa. Pääasiallisella nähtävissä olevalla kentällä tarkoitetaan pakkauksen nähtävissä olevaa kenttää, jonka kuluttaja todennäköisimmin havaitsee ensimmäisenä ostohetkellä ja jonka avulla kuluttaja voi välittömästi määritellä, mistä tai millaisesta tuotteesta on kyse ja, tarvittaessa, mikä on sen kaupallinen nimi.

Myös alkuperämerkintöjä koskevassa EU-lainsäädännössä on vaatimuksia siitä, missä tietoa alkuperämaasta tulee antaa. Elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaan ilmoittamista koskevassa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/775 säädetään, että jos elintarvikkeen pääainesosan alkuperämaa edellytetään ilmoitettavaksi, se täytyy ilmoittaa samassa näkökentässä ja lähes yhtä suurella kirjasinkoolla kuin elintarvikkeen alkuperämaata koskeva merkintä. Hunajasta annettua neuvoston direktiiviä 2001/110/EY on hiljattain muutettu siten, että tiukennetaan hunajasekoitusten alkuperämaan ilmoittamista: jos hunajasekoituksessa on hunajaa useammasta kuin yhdestä maasta, pakkauksen etupuolella on ilmoitettava alkuperämaat, joista hunaja on kerätty, niiden paino-osuuden mukaisessa alenevassa järjestyksessä sekä kustakin alkuperämaasta olevan hunajan prosenttiosuus.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että jos elintarvikkeen merkinnöissä on elintarvikkeen ja sen ainesosien alkuperämaasta kertova vapaaehtoinen Hyvä Suomesta -merkki, asetuksen 4 ja 5 §:ssä tarkoitettua tietoa alkuperämaasta ei tarvitse erikseen ilmoittaa 1 ja 2 momentissa mainitulla tavalla. Säännös vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Voimaantulo: Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.6.2026. Näin elintarvikealan toimijoille jäisi riittävästi aikaa pakkausmerkintöjen uudistamiseen. Tuotteet, jotka on valmistettu ja pakattu ennen tämän asetuksen voimaantuloa, saadaan myydä loppuun edellyttäen, että ne täyttävät ennen tämän asetuksen voimaantuloa voimassa olleet vaatimukset.

## **Asetusluonnoksen valmistelu**

Asetusluonnos on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä.

Asetusluonnos oli lausuntokierroksella 26.2.-9.4.2025 välisen ajan. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: Ruokavirasto, Tulli, Aluehallintovirastot, Kuntaliitto, Lihakeskusliitto, Päivittäistavarakauppa, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC, Ympäristöterveydenhuollon Asiantuntijat ja Suomen Elintarviketyöläisten liitto. Lausunnon antoivat myös seuraavat tahot: Kuluttajaliitto, Suomen Nestle, Atria, HKFoods ja Snellman Lihajalostus, Suomen Teurastamoyrittäjät, Pihvikarjaliitto, Sikayrittäjät, Lammasyhdistys, Suomen Broileryhdistys, SOK, Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa, MTK Satakunta, Ruokatieto, Lihatiedotusyhdistys, ELAP, Milkenture sekä yksi yksityishenkilö.

Lausunnoissa esitettiin näkemyksiä ehdotuksen puolesta ja vastaan. Myönteisissä lausunnoissa todettiin ehdotuksen parantavan kuluttajan tiedonsaantia sekä suomalaisen elintarviketeollisuuden toimintaedellytyksiä. Ehdotuksen todettiin tukevan hallitusohjelman tavoitetta tuotepakkausten alkuperä- ja tuotantotapamerkintöjen parantamisesta. Kriittisissä lausunnoissa puolestaan todettiin ehdotuksen aiheuttavan yrityksille lisäkustannuksia ja olevan ristiriidassa sen hallitusohjelman tavoitteen kanssa, että EU-sääntelyn päälle lisättyä kansallista sääntelyä tulisi purkaa. Ehdotettua kirjasinkokoa (5 mm) pakkauksen etupuolella ilmoitettavalle lihan alkuperämaalle pidettiin haasteellisena erityisesti pienten pakkausten osalta. Esitettiin myös, että vaatimus lihan alkuperämaan ilmoittamisesta pakkauksen etupuolella tulisi rajata tuotteisiin, jossa liha on keskeinen raaka-aine. Ehdotetun muutoksen voimaantuloajankohtaa (1.1.2026) pidettiin liian tiukkana. Lausunnoissa esitetyt huomiot on otettu asian jatkokäsittelyssä mahdollisuuksien mukaan huomioon.